ناساندنی کتێبی "تەنگژەکانی لینین- The Dilemmas of Lenin" ی تاریق عەلی.. ئامادەکردنی: گۆران عەبدوڵڵا

ئەم کتێبە قەبارە ٣٢٧ لاپەڕەییە لە ساڵی ٢٠١٧ لەچاپخانەی ڤێرسۆی لەندەن و نیۆرک بە زمانی ئینگلیزی لە چاپدراو و بڵاوکرایەوە کە هاوکاتە لەگەڵ سەدەمین ساڵیادی شۆڕشی ڕووسیا. نووسەر لەم کتێبەدا؛ لینین وەک بیرمەندێکی سیاسی و ڕێبەرێکی شۆڕشگێڕ دەخاتە بەرچاو وە خاڵی بنەڕەتی ئەم کتێبە ئەوەیە کە لینین لە جێگاو شوێنی شیاوی خۆی دابنێت.

بابەت و تێڕوانینە سەرەکییەکانی ئەم کتێبە:

١- پراگماتیزمی شۆڕشگێڕی

تاریق عەلی، لینین وەک شۆڕشگێڕێکی پراگماتیک نیشان دەدات کە بەردەوام دەبوایە هاوسەنگی لە نێوان ئایدیۆلۆژی و پێداویستییە کردارییەکان بپارێزێت. ئەو نیشانی دەدات چۆن لینین تیۆری مارکسیزمی لەگەڵ بارودۆخی ڕووسیادا گونجاند و بڕیاری گرنگیدا لەوبارەوە کە هەندێک جار پێچەوانەی بیرکردنەوەی ئۆرتۆدۆکسی مارکسیزم بوون.

٢-زەمینەی مێژوویی

کتێبەکە بڕیارەکانی لینین لە چوارچێوەی مێژوویدا دادەنێت، بە تایبەتی لێکۆڵینەوە لەوە دەکات کە چۆن فشارەکانی جەنگی جیهانی یەکەم، جەنگی ناوخۆ و گۆشەگیری نێودەوڵەتی کاریگەریان لەسەر بڕیارەکانی هەبووە. تاریق عەلی باس لەوە دەکات کە زۆرێک لە بڕیارە جێی مشتومڕەکانی لینین وەڵامدانەوە بوون بە بارودۆخی مێژوویی دیاریکراو نەک پەسەندکردنی ئایدیۆلۆژی.

٣- گەشەسەندنی فیکری

تاریق عەلی گەشەسەندنی فیکری لینین دەگەڕێتەوە بۆ کاریگەرییە سەرەتاییەکانی نەریتی شۆڕشگێڕی ڕووسیاوە بەشدارییە تیۆرییەکانی دواتری. کتێبەکە لێکۆڵینەوە لەوە دەکات کە چۆن بیرکردنەوەی لینین سەبارەت بە پرسەکانی ڕێکخستنی حزب، دەوڵەت و شۆڕش بە تێپەڕبوونی

کات گەشەی کرد.

خاڵەکانی شیکردنەوەی ڕەخنەگرانە:

بیرکردنەوە و باوەڕی تاریق عەلی هاوسۆزە بەڵام بێ ڕەخنە نییە. ئەو لێکۆڵینەوە لەو بڕیارانە دەکات کە بوونەتە جێی مشتومڕ و وەک سەرکوتکردنی حزبە سۆشیالیستەکانی تر و بەکارهێنانی دەوڵەت وەک ئامرازێکی سەرکوتگەر، دەیانخاتە چوارچێوەیەکەوە، بەڵام لینین لە بەرپرسیارێتی بەری ناکات. کتێبەکە هەردوو گێڕانەوەی باوی دژە کۆمۆنیستی و پیرۆزکردنی ئەوەی لینین لە دەرەوەی رەخنە دابنرێت تێدەپەڕێنێت. هەوڵدەدات وێنەیەکی ئاڵۆزتر لە لینین وەک ڕێبەرێکی شۆڕشگێڕ پێشکەش بکات ک□ □□وب□□□ووی بژاردە دژوارەکان بووەتەوە. تاریق عەلی بە تایبەتی جەخت لەسەر نێودەوڵەتیخوازی لینین و تێگەیشتنی لە ئیمپریالیزم دەکات، باس لەوە دەکات کە ئەو دیدانەی لینین هێشتا پەیوەندیان بە گفتوگۆی سیاسی هاوچەرخەوە هەیە.

توخمە پێکهاتەییەکانی ئەم کتێبە:

گێڕانەوەکە هەم بەپێی کات و هەم بەپێی بابەت ڕێکخراوە، لێکۆڵینەوە لە تەنگەژە سەرەکییەکان دەکات کە لینین لە قۆناغە جیاوازەکانی ژیانی شۆڕشگێڕیدا □□وب□□□ویان بووەتەوە. تاریق عەلی بەشێوەیەکی بەرفراوان پشت بە نووسینەکانی لینین و گێڕانەوە هاوچەرخەکان دەبەستێت، دەیانخاتە بەرباس لەگەڵ لێکدانەوە مێژووییەکانی دواتردا. کتێبەکە بەشدارییە تیۆرییەکانی لینین بە پرسە سیاسییە هاوچەرخەکانەوە دەبەستێتەوە، بە تایبەتی سەبارەت بە ئیمپریالیزم و ستراتیژی شۆڕشگێڕی.

بەشدارییە گرنگەکان:

١-کتێبەکە تێڕوانینێکی نوێ بۆ بەشدارییە تیۆری و کردارییەکانی لینین پێشکەش دەکات، جەخت لەسەر پەیوەندیان بە خەباتی سیاسی هاوچەرخەوە دەکات.

٢-شیکردنەوەکەی تاریق عەلی یارمەتیدەرە بۆ تێگەشتن لەو شیکردنەوە ناکۆکانەی دەربارەی بیر و کردارەکانی لینین کە وەڵامدانەوە بووە بە بارودۆخی مێژوویی دیاریکراو نەک ناکۆکبوون.

٣-کارەکە هەم ڕەخنەی لیبراڵی و هەم کۆنزەرڤاتیف ل□ لینین تێدەپەڕێنێت لەهەمانکاتدا تێڕوانینێکی ڕەخنەگرانە بۆ بڕیارەکان و

ئەنجامەکان دەپارێزێت. لەوانەیە هەندێک خوێنەر مامەڵەی هاوسەزانەی تاریق عەلی لەگەڵ لینین بە هەندێک لە بڕیارەکان مایەی مشتومڕ بن. کتێبەکە زانیارییەکی زۆر لەسەر مێژووی ڕووسیا و ئەوروپا وەردەگرێت. لە کاتێکدا تاریق عەلی هەوڵدەدات بیرۆکەکانی لینین بە سیاسەتی هاوچەرخەوە ببەستێتەوە، لەوانەیە هەندێک لەم پەیوەندییانە بە هەندێک خوێنەر درێژدادڕی دەرکەوێت.

پەیوەندی هاوچەرخ:

تاریق عەلی باس لەوە دەکات کە تێڕوانینەکانی لینین تاوەکوو ئێستاش پەیوەندییان بە خەباتی سیاسی هاوچەرخەوە هەیە، بە تایبەتی سەبارەت بە:

- پەیوەندی نێوان نەتەوەخوازی و نێودەوڵەتیخوازی
- پرسەکانی ڕێکخستن و ستراتیژی سیاسی
- تێگەیشتن لە ئیمپریالیزم بە شێوە مۆدێرنەکەی
- ڕۆڵی دیموکراسی لە بزووتنەوە شۆڕشگێڕیەکاندا

کتێبەکە بە سەرکەوتوویی نیشانی دەدات کە چۆن بەشدارییە تیۆرییەکان و ئەزموونە کردارییەکانی لینین بەردەوامن لە پێشکەشکردنی تێڕوانین بۆ بزووتنەوە سیاسییە هاوچەرخەکان لە کاتێکدا دان بە تایبەتمەندی مێژوویی زەمینە و بڕیارەکانیدا دەنێت. شایەنی باسە کاری ئەم کتێبە هەوڵدانە بۆ تێگەیشتن لە تەنگەژەکانی لینین وەک کێشەی سیاسی ڕاستەقینە نەک تەنها پرسی تیۆری. تاریق عەلی لە کتێبەکەیدا باسی هەردوو سەرکردە ستالین و ترۆتسکی دەکات، بەتایبەت لە چەند ڕووەوە:

١-پەیوەندییان لەگەڵ لینین: شیکردنەوە دەکات بۆ پەیوەندی نێوان لینین و ترۆتسکی، کە چۆن سەرەتا جیاوازییان هەبوو بەڵام دواتر نزیکایەتییەکی فیکری زۆر لە نێوانیاندا پەیدابوو. باس لە ڕەخنەکانی لینین لە ستالین دەکات، بەتایبەت لە “وەسیەتنامەکەی” کە تیایدا ئاگاداری دەدات لە دانی دەسەڵاتی زۆر بە ستالین.

٢-ململانێی دوای مەرگی لینین: باسی ئەو ناکۆکیانە دەکات کە دوای مردنی لینین لە نێوان ستالین و ترۆتسکی سەریان هەڵدا و شیکردنەوە بۆ ئەوە دەکات کە چۆن ستالین توانی دەسەڵات بگرێتە دەست و ترۆتسکی پەراوێز بخات.

٣-جیاوازی تێڕوانینەکان: باس لە جیاوازی نێوان بۆچوونی ترۆتسکی بە “شۆڕشی بەردەوام” و تێڕوانینی ستالین بۆ “سۆشیالیزم لە یەک وڵات” دەکات. شیکردنەوە دەکات بۆ ئەوەی کە چۆن ئەم جیاوازیانە کاریگەریان لەسەر ئایندەی یەکێتیی سۆڤییەت هەبوو.

تاریق عەلی هەوڵی داوە بە شێوەیەکی ڕەخنەگرانە مامەڵە لەگەڵ ڕۆڵی هەردوو کەسایەتییەکە واتە (ستالین و ترۆتسکی) بکات و کاریگەرییان لەسەر میراتی لینین و شۆڕشی ڕووسیا شیبکاتەوە.

پەیوەندییە ئاڵۆزەکانی لینین لەگەڵ چەندین کەسایەتی و بزووتنەوەی سیاسی تاوتوێ کراوە، جەخت لەسەر ئەوە کراتەوە کە چۆن ئەم پەیوەندیانە لە قۆناغە جیاوازەکانی خەباتی شۆڕشگێڕیدا گۆڕانیان بەسەردا هاتووە. نیشانی دەدات کە چۆن شێوازی مامەڵەی لەگەڵ هاوپەیمانێتییەکان پراگماتی بوو نەوەک دۆگماتی. بۆ نموونە:

- لەگەڵ پلیخانۆف: سەرەتا وەک مامۆستایەک بوو کە دواتر بوو بە نەیار.
- لەگەڵ مارتۆڤ و مەنشەڤیکەکان: هاوپەیمانی پێشووی نزیک کە بوون بە نەیاری ئایدیۆلۆژی.
- لەگەڵ ترۆتسکی: لە ناکۆکی سەرەتاییەوە بۆ بوون بە هاوبەشێکی گرنگی شۆڕشگێڕی.
- لەگەڵ سۆسیال دیموکراتەکانی ئەڵمانیا: لە ڕێزەوە بۆ ڕەخنەی توند دوای پشتگیریکردنیان لە جەنگی جیهانی یەکەم.

لەڕووی مێژووییەوە ئەم پەیوەندیانە دەخاتە ناو چوارچێوەی فراوانتری بزووتنەوەی شۆڕشگێڕییەوە. نیشانی دەدات کە چۆن گۆڕانی بارودۆخەکان کاریگەریی لەسەر هاوپەیمانێتییە سیاسییەکان هەبووە، هەروەها لێکۆڵینەوە لەوە دەکات کە چۆن ڕووداوە نێودەوڵەتییەکان کاریگەریان لەسەر ئەم پەیوەندیانە هەبووە. ئەم بەشە یارمەتیمان دەدات تێبگەین لە میتۆدی سیاسی لینین و شێوازی مامەڵەکردنی لەگەڵ دروستکردن و پاراستنی هاوپەیمانێتییە شۆڕشگێڕییەکان لە کاتی مامەڵەکردن لەگەڵ نەیارانی سیاسیدا.

ئەم بابەتە لەم شوێنانە بڵاوبۆتەوە..
رۆژنامەی رەوت ژمارە 34ی شوباتی ٢٠٢٥

11

ڕەوت

ناساندنی کتێبی "تەنگەژەکانی لینین- "The Dilemmas of Lenin"ی تاریق عەلی

ئامادەکردنی: گۆران عەبدوڵڵا

کتێبی بازرگانیکردن بە ژنان و پاکراگرتنی پەرێزی سەرمایەداری

سەدیق سەعید ڕەواندوزی

ناوەندی گاوڕباغی- بۆ هزر و هۆشیاریی سۆسیالیستی